

Legitimita moci v tradičnej monarchii

Jacek Bartyzel

15. apríla 2020 ✚ *Politika*

Svet tradičnej monarchie je pre modernú mentalitu nepochopiteľný. Zákonodarstvo v demokracii je právnym prepisom vôle náhodne zhromaždených jednotlivcov, ktorí podľa svojich preferencií či rozmarov nariaďujú, čo od daného momentu bude zákonné. Legitimizmus podriaďuje vôľu každého človeka, vrátane kráľa, transcendentnému, univerzálnemu a nemennému zákonu.

Pri rekonštrukcii chápania legitimacy moci v tradičnej monarchii je potrebné najprv poukázať na rozdiel medzi *legitimizmom* (legimitou) a *legalizmom* (legálnosťou). Tento rozdiel s veľkou precíznosťou objasňuje španielsky historik a právny teoretik Álvaro d'Ors (1915 – 2004), ktorý poznamenáva, že existujú tri deriváty slova *ley* (zákon): *legitimidad* (legimita), *legalidad* (legálnosť) a *lealtad* (bezúhonnosť, lojalita, vernosť). Za normálnych okolností sa tieto tri právne pojmy navzájom prekrývajú a vyjadrujú iba rôzne aspekty verejného poriadku; odlišnosť medzi nimi vzniká iba vinou revolučného neporiadku, ktorý vnáša rozpor medzi *legálnosťou*, ktorú sama zavádza, a spochybňovanou a rozvracanou *legimitou* a núti ju zrieknuť sa *lojality* voči tomu, čo je *legitímne*.

Tento rozpor sa stáva normou v modernom štáte, ktorý sa zrodil z rebélie proti *legitímnej* moci – a v modernej pozitivizmom nasýtenej teórii štátu, ktorý priznáva hodnotu „pravého“ zákona iba pozitívnym právam a vylučuje možnosť klásť im odpor z dôvodu ich nespravodlivosti. Dôsledkom toho je, že rozdiel medzi *legalidad* a *legitimidad* zaniká, pretože *legalidad* absorbuje *legitimidad*, keďže nechce uznať nad sebou iný vyšší zákon.

Tu však treba ďalej rozlišovať: medzi vládou chápanou ako donucovacia sila (*potestad*) a vládou ako poverenie na výkon moci na základe nadobudnutia autority (*autoridad*). Toto poverenie dostáva vtedy, keď moc (*potestad*) poslúcha autoritu, ktorú sama „nevlastní“, ale je jej *daná zhora*.

Samozrejme, vláda má moc (*poder*), ktorá jej umožňuje vynucovať dodržiavanie zákonov a rozhodnutí, ktoré vydáva, ale ak je ten zákon nespravodlivý (*injusto*), potom *poslušnosť voči ustanovenej vláde* – za predpokladu, že je všeobecne uznávaná ako *vládnuca sila* (*potestad*) – *neimplikuje akceptovanie všetkých aktov tejto vládnej moci*; [v tomto význame – J.B.] *uznajú sa alebo neuznajú osoby [vládnuce] a akceptujú sa alebo neakceptujú tieto akty*. Zdôvodnenie takéhoto postoja k *legálnej*, ale *nespravodlivej* autorite dáva Cirkev, ktorá učí, že zákon (ustanovený) nemôže byť v rozpore s božským zákonom a v ktorej jazyku – čo je významné – už v staroveku, v cirkevnej latinčine, ako jediný správny derivát slova *lex* bolo prijaté slovo *legitimus*, nie *legalis*.

Táto jazyková tradícia Cirkvi jasne vyjadruje presvedčenie, že *nespravodlivý zákon nie je zákonom*, a preto *neexistuje ani prezumpcia* (*presunción*) *poslušnosti voči každému zákonu*. Preto je *legitímnosť* vždy v súlade s „vyšším“ zákonom; *legálnosť* je iba súlad s právom ustanoveným orgánom moci disponujúcim reálnou silou schopnou vynútiť jeho rešpektovanie.

V rovnakom duchu uvažujú o vzťahu medzi legitimitou a legálnosťou francúzski legitimisti.

Louis Viscount de Bonald (1754-1840) napísal: *Legimitita (légitimité) je dokonalosť, absolútne nevyhnutné dobro; legalizmus (légalité) je konvencia, relatívne a užitočné dobro. Všetko, čo je legitímne, je božské, pretože legitimita nie je nič iné ako súlad so zákonmi, ktorých autorom je Boh.*

Legitimizmus je „vertikálny“, pretože kráľovská autorita pochádza *zhora* (od Boha), a nie *zdola* (od ľudí či od jeho emanácie – parlamentu), čo znamená, že panovník je nad pozitívnu legálnosťou; chápaný ako „oživený zákon“ (*lex animata*) alebo „hovoriace právo“ (*lex loquens*), „autorizuje“ pozitívny zákon, čiže jeho oktrojovanie.

Z legitimistického hľadiska však panovník **nie je samovládca, ale služobník Božieho zákona**; nie je ani pánom politického poriadku, ale iba jeho regulátorom podriadeným skutočnému autorovi – Bohu. Jean Barbey, súčasný historik monarchického Francúzska, vyvodzuje záver: *Tradičná monarchia je skrz-naskrz antivoluntaristická; intronizácia kráľa, ani jeho aktivity neobsahujú ani len zlomok subjektívnej vôle. Monarchia je svet objektívneho práva, ktorý v princípe nemá nič „ľudské“ a ktorý vylučuje svojvoľnosť.*

Práve preto je svet tradičnej monarchie nezrozumiteľný pre modernú mentalitu – súčasná demokratická *legálnosť* je produktom jednej alebo viacerých subjektívnych vôlí. Legislatíva v demokracii je právnou transkripciou vôle náhodne zhromaždených jednotlivcov, ktorí podľa svojich preferencií či rozmarov určujú, čo bude od tohto momentu legálne, zatiaľ čo legitimizmus podriaďuje vôľu každého, vrátane kráľa, transcendentnému, univerzálnemu a nemennému zákonu.

Systém legálnosti v tradičnej monarchii je zložitejší ako v liberálnom štáte, pretože zahŕňa vzájomne rovných a v právach a povinnostiach identických jednotlivcov, keďže obsahuje rozmanité druhy zákonov upravujúcich privátne vzťahy medzi rôznymi stavmi, ktoré je kráľ povinný rešpektovať. Predovšetkým je viazaný normami prirodzeného práva a dogmami katolíckej viery definovanými Cirkvou.

Najčestnejší z kráľovských titulov – Boží vikár (*vicaire de Dieu*), Kristov poručík (*lieutenant de Christ*) – označuje, že vládca je vo svojom kráľovstve povinný pomáhať Cirkvi a chrániť ju. Tento titul obmedzuje kráľovskú moc na zachovanie poriadku, aký chce mať Boh a aký je vtlačený do prirodzeného práva. Preto je legitimizmus vo svojej podstate politickou teológiou založenou na predpoklade, že nijaký človek nemôže viesť iného človeka bez Božieho poverenia. Legitimizmus je koncept neoddeliteľne spätý s monarchizmom, ale jeho význam sa neobmedzuje iba na monarchickú formu vlády; naopak, je to legitimizmus, ktorý je *raison d'être* arcikresťanskej monarchie (*la monarchie très-chrétienne*), ktorej vládca je tak trochu „externým biskupom“ (*évêque du dehors*) Cirkvi. **Bez spojitosti s transcenciou je monarchia ontologickou „nulou“.**

pokračovanie v nasledujúcom článku

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/legimita-moci-v-tradicnej-monarchii/>